

VALG 2013:
VELG MINDRE
MAKT TIL EU

VALGAVIS NORDLAND:

**Hva svarer
kandidatene fra
Nordland?**

Baksiden

PARTIENE OM EU OG EØS:

**Vi har lest
programmene
for deg**

Midten

SPENNENDE STORTINGSVALG:

Velg mindre makt til EU

Nei til EUs spørreundersøkelse blant stortingskandidatene viser at EU-medlemskap er uaktuelt, men det viktige spørsmålet er om EU skal få mer eller mindre makt i Norge.

■ Vil vi få et enda mer EU-vennlig Storting, eller et Storting som ikke bukker for alt fra EU? Vil Stortinget tviholde på EØS, eller vurdere alternativene til dagens EØS-avtale? Vil Stortinget bruke vetoretten aktivt mot nye EU-regler i EØS?

■ Ut fra meningsmålingene kan resultatet bli mer makt til EU i Norge. Men det behøver ikke bli sånn. Det er opp til deg og ditt valg. Det finnes mange partier og kandidater som mener noe annet. Dersom EU-spørsmålet og EUs makt i Norge er viktig for deg – sjekk hva partiene og kandidatene mener om seks sentrale EU/EØS-spørsmål. Du kan velge mindre makt til EU!

I Nordland:

■ EU- og EØS-kritikere har mange kandidater å stemme på i Nordland. Høyre og Ap sier et klart ja til EU-medlemskap (Aps fjerde kandidat svarer nei.) KrF er splittet. Alle andre kandidater sier nei.

■ Ap, Høyre, KrF og Venstre hegner om EØS. Frp er splittet. SV, Sp, Kystpartiet, Rødt og NKP ønsker handelsavtale. Miljøpartiet har ikke svart på spørsmålet. Bare H er entydig avvisende til å bruke vetoretten mer aktivt.

■ Høyre, FrP og Venstre sier klart nei til veto mot EUs jernbanepakke. Aps kandidater er delt. Sp, SV, Rødt, Kystpartiet og NKP sier ja til veto. KrF og Miljøpartiet vet ikke.

KOMMENTAR:

Valget er ditt 9. september

■ Nei til EU er en organisasjon som har som målsetting å holde Norge borte fra EU-medlemskap og EØS-avtalen. Nei

til EU mener at det er gode alternativer til begge deler. Dette dokumenteres blant annet i organisasjonens utredninger om alternativer til EØS.

■ Nordland er et stort fylke. Fylket ligger langt fra Oslo, der viktige beslutninger tas og som har innflytelse på hver enkelt av innbyggerne i fylket. På grunn av EØS-avtalen, og i strid med Grunnloven, så overføres stadig mer av den nasjonale styringen og kontrollen fra Stortinget til Brussel. Det er Stortinget og regjeringen som ene og alene har ansvaret for det.

■ Vår beste mulighet til å forhindre at Stortinget og regjeringen handler i strid med vår motstand mot EU-medlemskap og EØS, er gjennom å delta i valg hvert fjerde år. Nordland Nei til EU oppfordrer derfor både medlemmer av vår organisasjon og sympatisører i denne viktige saken til å stemme på stortingskandidater som både er imot EU-medlemskap og EØS-avtalen.

■ Vi vet at dess lengre borte beslutninger fattes, dess mindre sannsynlig er det at det er de riktige beslutningene som tas! Derfor må vi hjelpe hverandre ved å gjøre de riktige valgene.

■ Godt valg, kjære nordlendinger!

Av Kjell Ivar Vestå

Leder av Nordland Nei til EU

TRENGER IKKE EØS FOR Å SELGE VARENE VÅRE:

Knuser EØS-mytene

En ny rapport fra Menon Business Economics avdramatiserer konsekvensene for eksportene av å erstatte EØS-avtalen med andre avtaleformer.

Den mest seiglivete myten i EØS-debatten er at Norge er avhengig av EØS-avtalen for å få solgt varene og tjenestene våre på EU-markedet. Menon-rapporten viser at det er mulig å dekke eksportbedriftenes behov gjennom andre avtaleformer enn EØS-avtalen.

Menon-rapporten slår fast at en avtale som den EU forhandlet fram med Sør-Korea i 2010, kan være et alterna-

tiv til dagens EØS-avtale. Dette alternativet vil også ligge nær opp til det de fleste skeptikerne til dagens EØS-avtale ønsker. Avtalen viser at EU er villige til å inngå omfattende handelsavtaler med viktige handelspartnere.

– Dette alternativet baserer seg på den mest moderne og omfattende handelsavtalen EU har inngått med et annet land, sier Leo Grünfeld, forskningsleder i Menon.

Spennende alternativ

Ann Ørjebu er leder av ungdomsutvalget i Industri Energi. Hun synes dette alternativet til EØS er spennende.

Ann Ørjebu: – Vi skal ikke la oss påvirke av skremselspropagandaen om at vi ikke får solgt varene våre.

– Vi skal ikke la oss påvirke av skremselspropagandaen. Det er ikke mer hold i skremslene i dag enn for 20–30 år siden, sier hun.

– Jeg tror vi vil klare oss uten EØS, men det krever en

iherdig innsats og gode forhandlere fra vår side. Å si opp EØS krever gode avtaler for industrien, og jeg tror vi kan få god bruk for denne utredningen.

Bli medlem

Send denne SMS-meldingen:
NEITILEU <DITT NAVN OG
POSTADRESSE> til 2090.
Eller ring tlf 22 17 90 20.
Medlemskapet
koster 150 kr.

VALG 2013: VELG MINDRE MAKT TIL EU

Heming Olaussen
Leder i Nei til EU

Mindre makt til EU

■ **9. september er** det stortingsvalg.

Skal vi få nok et valg der fortienelsen kommer til å prege valgkampen? Fortienelsen om at en svært stor del av de lover Stortinget skal vedta i perioden 2013–2017 vil bli utarbeidet i Brussel, ikke i Norge. I 2012 importerte Norge nesten 500 lover fra EU. Norge blir mer og mer integrert i den politiske unionen EU, på tvers av folkets vilje. Diskusjoner om alvorlige samfunnsproblemer som blant annet transportpolitikk, innvandring, klimapolitikk, energispørsmål, sosial dumping, sunn mat, folkehelse og velferdsstat henger i løse luften når de ikke blir koplet til Norges forhold til EU. Altså til EØS- og Schengen-avtalene.

EU setter rammene for mye av den nasjonale politikken. Det ser vi når EU vil konkurranseutsette jernbanen, når de vil sette begrensninger for kampen mot sosial dumping, når de vil ha fri flyt av underbetalte langtransportsjåfører fra lavkostland, når de vil bestemme hvordan sikkerhetsarbeidet i Nordsjøen skal ordnes eller diktere premisset for norsk grensekontroll. EUs makt i Norge er betydelig, men en ikke-sak dersom ja-sida, Erna Solberg og Jens Stoltenberg får bestemme.

Vi kan forstå at norsk EU-medlemskap ikke er på dagsorden. Den saken har folket avlyst, i hvert fall inntil videre. Når 70 prosent sier nei, mister selv Erna og Jens motet.

Nei til EU tar kampen for det åpne, demokratiske ordskiftet. For at folk skal få kunnskap og innsikt i årets valgkamp. Derfor har vi gjennomført en omfattende kartlegging av

nesten 400 kandidaters stilling til seks sentrale og aktuelle EU- og EØS-spørsmål, og offentliggjør svarene så bredt vi bare makter. I denne avisa viser vi svarene fra kandidatene i ditt fylke, i håp om at du som velger vil ta også dette med i betraktning før du legger stemmen din i urna. Vi legger også fram en oversikt over partienes programposter om EU, EØS og Schengen.

Nei til EU er overalt rundt i landet for å drive folkeopplysning fram mot valget. Med stands på stevner, konsserter og mange andre steder der mye folk samles. Vi anbefaler verken noe spesielt parti eller regjeringalternativ, men ber deg tenke sjøl. På hvilke partier og kandidater som deler ditt syn på EU og EØS.

I tillegg setter vi i denne valgkampen et spesielt fokus på EUs foreslåtte krav om å konkurranseutsette persontrafikk på jernbanen, også i Norge. Et skoleeksempel på en sak som etter vår mening bør styres nasjonalt og ikke fra Brussel. Vi vil konfrontere ledende politikere, og vi vil gjennomføre en morgenaksjon med flygeblad og info om saken på perrongene rundt om i Norge.

Nei til EU stiller ikke til valg, men vi benytter valgkampen til å få EU- og EØS-saker på dagsorden. Det ser ut til at vi nok en gang må påta oss dette demokratiske ansvaret sjøl – i samarbeid med våre venner i nei-alliansen. Media ser ut til å være mest opptatt av å trille terninger. Politikerne av å bli valgt, uten at folk skal forstå hvor lite makt de faktisk har. Den har de i betydelig grad overlatt til EU. Du kan redusere EUs makt i Norge. Ditt valg avgjør!

Ansvarlig redaktør: Heming Olaussen

Redaktør: Sindre Humberset

Post- og besøksadresse: Storgata 32, 0184 Oslo

Kontakt oss: standpunkt@neitileu.no

Layout: Eivind Formoe.

Redaksjon: Hildegunn Gjengedal, Marianne Granheim Trøyflåt og

Dag Seierstad.

Korrektur: Kjell Arnestad.

Opplag: 1 050 000.

Redaksjonen avslutta: 28. juni 2013.

Medlemskap i Nei til EU

koster 330,- kroner og kan betales inn til kontonummer 7874 05 01517.

Trykkansvarlig: Datatrykk

Et flertall mener EU har for stor makt

■ **En meningsmåling Sentio** har utført for Nationen, viser at 53 prosent av befolkningen mener at «EU har for stor innvirkning i Norge». Bare 11 prosent

er uenige i påstanden, skriver Nationen 24. juni 2013. En Sentio-måling opptatt i mars 2012 viser at befolkningen vil oppgi EØS-avtalen dersom alternati-

vet er en handelsavtale. 43 prosent ønsker en handelsavtale, 21 prosent vil ha EØS og 36 prosent vet ikke.

LES BAKGRUNNEN FOR SPØRSMÅLENE VI HAR STILT STORTINGSKANDIDATENE:

Seks sentrale

Nei til EU har bedt partienes øverste listekandidater svare på seks sentrale spørsmål angående Norges forhold til EU. Svarene i ditt fylke kan du lese på baksiden.

I denne teksten gir vi bakgrunnen for spørsmålene vi har stilt. Nei til EUs kandidatundersøkelse 2013 er også tilgjengelig på neitileu.no. Her ligger også flere kandidater og svar enn vi har fått plass til her.

1. Mener du at Norge skal bli medlem av EU?

Nei til EU arbeider mot at Norge skal bli medlem av EU, og mot at det norske samfunnet skal tilpasses til den samfunnsformen EU-systemet innebærer. Folkestyre er grunnlaget for samfunnet vårt.

Det har vært et stort og stabilt flertall mot EU-medlemskap i meningsmålingene helt siden 2005. Dermed våger ingen på ja-siden å sette i gang en ny medlemskapskampanje nå. Men ja-siden gir seg ikke, og det er viktig å sikre et stort flertall mot EU på Stortinget.

2. Det ligger et forslag til behandling i Stortinget om å endre Grunnlovens § 93. Dette skal gjøre det enklere å melde Norge inn i EU. Forslaget innebærer at Stortinget med 2/3-flertall, etter en rådgivende folkeavstemning, kan melde Norge inn i EU. I dag er kravet 3/4-flertall. Støtter du en slik endring av Grunnloven?

Dette forslaget har også blitt nedstemt i 2008 og 2012. Stortingsrepresentantene som foreslo grunnlovsendringen som ble nedstemt i 2012, hevdet at EU-spørsmålet ikke var bakgrunnen for forslaget, til tross for at de alle er EU-tilhengere, og at to av dem, Svein Roald Hansen og Inge Lønning, dessuten har vært ledere i Europabevegelsen.

3. Vil du foretrekke EØS-avtalen dersom alternativet er EU-medlemskap?

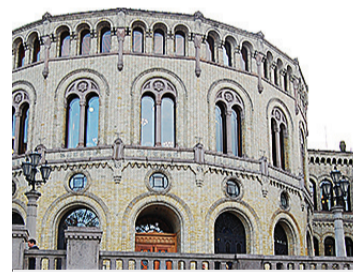
Nei til EU er mot både EU-medlemskap og EØS-avtalen, men det er ingen tvil om at et EU-medlemskap ville gi mer av det som er negativt med EØS.

Norge fører en selvstendig utenriks- og sikkerhetspolitikk. Vi har råderett over fiskeripolitikken og landbrukspolitikken. Vi slipper euroen og bestemmer selv over pengepolitikken. Dermed kan vi styre renten og

Dårligere tilbud. – Konkurransetsetting svarer ikke på dagens utfordringer innad jernbane, sier Amanda Eldnes i Norsk Jernbaneforbund. Et regjeringsskifte vil føre til mer privatisering på jernbanen.

FOTO: SINDRE HUMBERSET

Endrer spillereglene. EU-tilhengerne vil endre grunnloven.

kronekursen for å sikre stabil økonomi, velferd og sysselsetting. Denne handlefriheten ville vi miste som EU-medlem.

4. Vil du foretrekke EØS dersom alternativet er en bilateral handelsavtale?

Nei til EU mener Norge er best tjent med å erstatte EØS-avtalen med en vanlig tosidig handelsavtale. Ifølge flere meningsmålinger har dette synet støtte i befolkningen. (Se egen tekst).

Handelen har gått fritt mellom Norge og EU lenge før EØS-avtalen. Det vil den fortsette å gjøre. EU trenger norske varer og tjenester – med eller uten EØS-avtalen. En Menon-rapport fra april bekrefter at eksportbedriftenes behov kan dekkes gjennom andre avtaleformer enn EØS-avtalen.

5. Mener du at reservasjonsretten i EØS bør brukes mot Jernbanepakke IV som vil pålegge Norge å konkurranseutsette persontrafikken?

Med Jernbanepakke IV vil EU ta full styring over hvordan jernbanen skal drives i Norge. Hvis EU får viljen sin, vil det enten bli mindre penger å kjøre tog for, eller vi skattebetalere må ut med mer penger for det samme tilbudet.

– Dersom EUs jernbanepakke blir vedtatt, vil det være et svært stort inngrep i den enkelte stats rett til å organisere sin egen kollektivtrafikk tilpasset nasjonale forhold, sier Amanda Eldnes, leder i ungdomsutvalget i Norsk Jernbaneforbund.

6. Bør Norge benytte reservasjonsretten i EØS mer aktivt?

Et resultat av den pågående EØS-debatten er at flere parti åpner for mer aktiv bruk av reservasjonsretten. Til nå har Norge kun reservert seg mot postdirektivet. Dersom det blir regjeringsskifte kan reservasjonen mot postdirektivet bli reversert og nye problematiske direktiv bli innført i ekspressfart.

Historisk LO-vedtak om EØS

■ **LO-kongressen i mai** gjorde historiske vedtak som vil ta EØS-debatten til et helt nytt nivå. Kongressen skjerpet kravene til EØS-avtalen kraftig

blant annet ved å kreve forrang for norske arbeidslivsordninger framfor EØS-regler. De krever også at denne forrangen må avklares med EU. LO avviser også

EU's jernbanepakke og håndhevingsdirektivet dersom det truer norske tiltak mot sosial dumping.

FOTO: ANDREA STRØMMEN

TE:NE:

e EU og EØS-spørsmål

	Norsk EU-medlemskap	EØS-avtale eller handelsavtale	Reforhandle EØS-avtalen	Jernbanepakke IV	Postdirektivet	Datalagringsdirektivet	Schengen-avtalen	Norsk deltakelse i EUs kampstyrker
Arbeiderpartiet	JA ☹️	EØS-AVTALEN ☹️	NEI ☹️	IKKE TATT STILLING ☹️	NEI 😊	JA ☹️	JA ☹️	JA ☹️
Fremskrittspartiet	IKKE TATT STILLING ☹️	EØS-AVTALEN ☹️	JA 😊	JA ☹️	JA ☹️	NEI 😊	VIL VURDERE 😊	JA ☹️
Høyre	JA ☹️	EØS-AVTALEN ☹️	NEI ☹️	JA ☹️	JA ☹️	JA ☹️	JA ☹️	JA ☹️
Kristelig Folkeparti	NEI 😊	EØS-AVTALEN ☹️	NEI ☹️	JA ☹️	JA ☹️	NEI 😊	JA ☹️	JA ☹️
Senterpartiet	NEI 😊	HANDELS-AVTALE 😊	JA 😊	IKKE TATT STILLING ☹️	NEI 😊	NEI 😊	NEI 😊	NEI 😊
Sosialistisk Venstreparti	NEI 😊	HANDELS-AVTALE 😊	JA 😊	NEI 😊	NEI 😊	NEI 😊	VIL VURDERE 😊	NEI 😊
Venstre	IKKE TATT STILLING ☹️	EØS-AVTALEN ☹️	NEI ☹️	JA ☹️	JA ☹️	NEI 😊	JA ☹️	JA ☹️
Rødt	NEI 😊	HANDELS-AVTALE 😊	JA 😊	NEI 😊	NEI 😊	NEI 😊	NEI 😊	NEI 😊
Kystpartiet	NEI 😊	HANDELS-AVTALE 😊	JA 😊	NEI 😊	NEI 😊	NEI 😊	NEI 😊	NEI 😊
Miljøpartiet De Grønne	IKKE TATT STILLING ☹️	IKKE TATT STILLING ☹️	IKKE TATT STILLING ☹️	NEI 😊	IKKE TATT STILLING ☹️	NEI 😊	IKKE TATT STILLING ☹️	IKKE TATT STILLING ☹️

😊 ENIG MED NEI TIL EU   ☹️ TAR IKKE STANDPUNKT   ☹️ UENIG MED NEI TIL EU

Regjeringsskifte med store følger for flere EU-saker

Vi har gått gjennom partienes vedtatte stortingsvalgprogram. Her er noen av konklusjonene:

- EU-medlemskap er uaktuelt i de neste fire årene.

- EØS-debatten har flyttet flere av partiene, men ingen av de aktuelle regjeringsalternativene vil gå inn for å si opp avtalen.
- Venstre sier «tja» til EU.

- Et regjeringsskifte kan føre til at postdirektivet og jernbanepakken blir innført i Norge.
- Frp ønsker å reforhandle EØS-avtalen og vil fortløp-

- ende vurdere norsk deltakelse i Schengen-samarbeidet.
- Arbeiderpartiet ønsker å bruke handlingsrommet i EØS-avtalen aktivt for å ivareta ar-

- beidstakernes rettigheter
- Senterpartiet ønsker folkeavstemning om EØS-avtalen og utmelding av Schengen-avtalen.

Følg EU-sakene i stortingsvalget på www.neitileu.no

Spørsmål 1	Spørsmål 2	Spørsmål 3	Spørsmål 4	Spørsmål 5	Spørsmål 6
Mener du at Norge skal bli medlem av EU?	Det ligger et forslag til behandling i Stortinget om å endre Grunnlovens § 93. Dette skal gjøre det enklere å melde Norge inn i EU. Forslaget innebærer at Stortinget med 2/3-flertall, etter en rådgivende folkeavstemning, kan melde Norge inn i EU. I dag er kravet 3/4-flertall. Støtter du en slik endring av Grunnloven?	Vil du foretrekke EØS-avtalen dersom alternativet er EU-medlemskap?	Vil du foretrekke EØS dersom alternativet er en bilateral handelsavtale?	Mener du at reservasjonsretten i EØS bør brukes mot Jernbanepakke IV som vil pålegge Norge å konkurranseutsette persontrafikken?	Bør Norge benytte reservasjonsretten i EØS mer aktivt?

Rødt

1. Ingeborg Steinholt
Spørsmål 1 Spørsmål 2 Spørsmål 3 Spørsmål 4 Spørsmål 5 Spørsmål 6

Nei	Nei	Ja	Nei	Ja	Ja
-----	-----	----	-----	----	----

Sosialistisk Venstreparti

1. Marius Meisfjord Jøsevoll
Spørsmål 1 Spørsmål 2 Spørsmål 3 Spørsmål 4 Spørsmål 5 Spørsmål 6

Nei	Nei	Ja	Nei	Ja	Ja
-----	-----	----	-----	----	----

2. Astrid Olsen
Spørsmål 1 Spørsmål 2 Spørsmål 3 Spørsmål 4 Spørsmål 5 Spørsmål 6

Nei	Nei	Ja	Nei	Ja	Ja
-----	-----	----	-----	----	----

Arne Sortevik: Sp. 5: Norge må bruke nasjonale særordninger og reservasjonsmuligheter for å unngå at Norge overstyres av EU.

Arbeiderpartiet

1. Lisbeth Berg-Hansen
Spørsmål 1 Spørsmål 2 Spørsmål 3 Spørsmål 4 Spørsmål 5 Spørsmål 6

Ja	Ikke svart	Ikke svart	Ja	Ikke svart	Vet ikke
----	------------	------------	----	------------	----------

2. Eirik Sivertsen
Spørsmål 1 Spørsmål 2 Spørsmål 3 Spørsmål 4 Spørsmål 5 Spørsmål 6

Ja	Ikke svart	Vet ikke	Ja	Vet ikke	Vet ikke
----	------------	----------	----	----------	----------

3. Anna Ljunggren
Spørsmål 1 Spørsmål 2 Spørsmål 3 Spørsmål 4 Spørsmål 5 Spørsmål 6

Ja	Vet ikke	Nei	Ja	Vet ikke	Vet ikke
----	----------	-----	----	----------	----------

4. Kjell Idar Juvik
Spørsmål 1 Spørsmål 2 Spørsmål 3 Spørsmål 4 Spørsmål 5 Spørsmål 6

Nei	Nei	Ja	Ja	Ja	Vet ikke
-----	-----	----	----	----	----------

Kystpartiet

2. Svein H. H. Tennes
Spørsmål 1 Spørsmål 2 Spørsmål 3 Spørsmål 4 Spørsmål 5 Spørsmål 6

Nei	Nei	Ja	Nei	Ja	Ja
-----	-----	----	-----	----	----

Senterpartiet

1. Janne Sjelmo Nordås
Spørsmål 1 Spørsmål 2 Spørsmål 3 Spørsmål 4 Spørsmål 5 Spørsmål 6

Nei	Nei	Nei*	Nei	Ja	Ja
-----	-----	------	-----	----	----

2. Willfred Nordlund
Spørsmål 1 Spørsmål 2 Spørsmål 3 Spørsmål 4 Spørsmål 5 Spørsmål 6

Nei	Nei	Ja	Nei	Ja	Ja
-----	-----	----	-----	----	----

Janne Sjelmo Nordås: Sp. 3: Vil ikke ha noen av delene.

Miljøpartiet De Grønne

1. Bjørn Økern
Spørsmål 1 Spørsmål 2 Spørsmål 3 Spørsmål 4 Spørsmål 5 Spørsmål 6

Nei	Nei	Ja	Ikke svart	Ja	Ja
-----	-----	----	------------	----	----

Kristelig Folkeparti

1. Ingelin Noresjø
Spørsmål 1 Spørsmål 2 Spørsmål 3 Spørsmål 4 Spørsmål 5 Spørsmål 6

Nei	Nei	Ja	Ja	Vet ikke	Ja
-----	-----	----	----	----------	----

Venstre

1. Arne Ivar Mikalsen
Spørsmål 1 Spørsmål 2 Spørsmål 3 Spørsmål 4 Spørsmål 5 Spørsmål 6

Nei	Ja	Ja	Ja	Nei	Ja
-----	----	----	----	-----	----

Høyre

1. Odd Henriksen
Spørsmål 1 Spørsmål 2 Spørsmål 3 Spørsmål 4 Spørsmål 5 Spørsmål 6

Ja	Vet ikke	Nei	Ja	Nei	Nei
----	----------	-----	----	-----	-----

2. Margunn Ebbesen
Spørsmål 1 Spørsmål 2 Spørsmål 3 Spørsmål 4 Spørsmål 5 Spørsmål 6

Ja	Vet ikke	Nei	Ja	Nei	Nei
----	----------	-----	----	-----	-----

3. Jonny Finstad
Spørsmål 1 Spørsmål 2 Spørsmål 3 Spørsmål 4 Spørsmål 5 Spørsmål 6

Ja	Vet ikke	Nei	Ja	Nei	Nei
----	----------	-----	----	-----	-----

Fremskrittspartiet

1. Kenneth Svendsen
Spørsmål 1 Spørsmål 2 Spørsmål 3 Spørsmål 4 Spørsmål 5 Spørsmål 6

Nei	Ja	Ja	Vet ikke	Nei	Ja
-----	----	----	----------	-----	----

2. Jan-Arild Ellingsen
Spørsmål 1 Spørsmål 2 Spørsmål 3 Spørsmål 4 Spørsmål 5 Spørsmål 6

Nei	Nei	Ja	Vet ikke	Nei	Vet ikke
-----	-----	----	----------	-----	----------

Feskarmakt mot markedsmakt

■ **Fiskernes største** salgsgorganisasjon, Norges Råfisklag, fyller 75 år i år. I den anledning har journalist Gunnar Grytås skrevet boka «Motmakt og samfunnsbygger», om hvordan Råfisklaget gjennom like mange år har forvaltet «fiskernes grunnlov»: råfiskloven. Og Råfisklaget «bestemte seg tidlig for å ta en aktiv rolle i EØS- og EU-kampen», skriver Grytås under overskrifta «Nei og atter nei til EU».

75 år i år. Norges Råfisklag jubilerer. FOTO: MAGNUS ENGER

Råfiskloven gir norske fiskere ei unik makt over omsetningen av fangstene: All fangst skal omsettes gjennom fisker-styrte monopol, og fiskerne har siste ordet når minstepris skal fastsettes. Forsvaret av råfiskloven og fiskernes levede grunnlag var viktig da folket langs kysten, og særlig i Nord-Norge, sa massivt Nei til EU både i 1972 og i 1994.

21. oktober 1991 blokkerte rundt 3000 fiskere og 1000 fiskebåter norske havner, blant annet i Tromsø. Slik ville de advare Brundtland-regjeringen under forhandlingene i Brussel om EØS-avtalen. For EU var det spørsmål om tilgang til norske fiskeressurser. For Norge, bedre markedsadgang for norsk fisk. Særlig Spania presset på for å få store fiskekvoter og «kvotehopping», men på grunn av motstanden kokte det ned til kvoter til EU på 6 000 tonn (11 000 tonn fra 1997) norsk-arktisk torsk i det nordlige Barentshavet, og en økt andel av torskfangstene for EU fra 2,14 til 2,9 prosent.

EØS-avtalen var muligens tenkt som en måte å åpne døra for EU-medlemskap på gløtt. Med en fot innafor ville det bli lettere for resten av kroppen å følge etter. Slik det endte opp ble kroppen værende utafør men foten sitter fast innafor. Stortinget godkjente EØS-avtalen

i oktober 1992 med 135 mot 30 stemmer. Våren 1994 anbefalte fiskeriminister Jan Henry «no-fish» Olsen norsk medlemskap i EU. Men «som medlem var det [...] utelukket at Norge kunne få varige særordninger fra EUs felles fiskeripolitikk. Etter en overgangsperiode på tre år ville det være EU og Russland som skulle forhandle om fordeling av ressursene i nord, [...] det var også fritt fram for spanjoler og andre til å kjøpe norske fiskefartøy med kvoter, [...] og de norske salgslagene [...] måtte følge EUs lovverk for markedsorganisering», skriver Grytås. Råfisklaget fastslo at denne avtalen om medlemskap var dårligere enn avtalen fra 1972. Norge sa nei til EU med 52,2 prosent av stemmene, og for andre gang var motstanden sterkest på kysten.

Grytås skriver om nedturer og oppturer for norsk fiske og fiskere etter 1994, om en mer markedsorientert fiskeripolitikk og om fall både i torskbestandene og i torskprisen. I vinterfisket 2003 var minsteprisen på torsk nede på 15 kroner, med et inntektstap for fiskerne på rundt 25 prosent i forhold til året før. Seinere klatret prisen opp mot 25 kroner. Imens foregikk debatten rundt omstrukturering i fiskeflåten.

Nå er torskbestandene stor igjen, men prisene har falt kraftig som følge av den økonomiske og sosiale krisa i et av hovedmarkedene for torsk: EU. Kampen om minsteprisen er på dagsorden igjen, og forholdet til EU veves inn i debatten om råfiskloven. EU har ikke lenger råd til å subsidiere fiskerieringa, og EU-kommisjonen har foreslått innføring av omsettelige kvoter i forbindelse med omlegging av EUs fiskeripolitikk i 2013. Det kreves at fiskerieringa «nå må bli lønnsom». Kommisjonen mener at lønnsnivået må doubles og at det bare kan skje ved å skru opp prisene på fisk. Grytås skriver: «En grunn til at fiskeprisene må opp er den struktureringa som nå vil starte som vedtatt EU-politikk og som betyr at også EUs fiskere kan kjøpe hverandre ut av næringa. Investeringene i kvotekjøp må, som i Norge, betales av fiskeprisene.» Her kolliderer EUs interesser med store kvoter og lavere priser i Norge, og EU kan komme til å true Norge med antidumpingtiltak: «Laksesaka viste hvor nådeløst EU kan bruke antidumpingvåpenet når unionen føler interessene sine truet. [...] Vi har ingen garanti for at ikke det samme kan skje i torskfiskerierne. [...] En torskquote på over én million tonn fra Barentshavet er i seg sjøl en trussel når EU-fiskerne nå vil ha prisen oppover.» Dermed er det kanskje duket for en ny strid: Skal ressursene langs norskekysten forvaltes etter hva som gir mer fremtidig mindre og mer kapitalsterk fiskerieringa i EU, eller skal de forvaltes slik at de sikrer bosetting og sysselsetting her nord?

Av Thomas Johansen